

मनोहरभाई शिक्षण प्रसारक मंडळ, आरमोरी द्वारा संचालित

महात्मा गांधी कला, विज्ञान व
स्व. नसरूद्दीनभाई पंजवानी वाणिज्य महाविद्यालय

आरमोरी, जि. गडचिरोली
नॅक पुनर्मानांकित 'अ' दर्जा

विद्यार्थी विकास विभाग

आणि

गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने

‘व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर’

सत्र २०२२—२०२३

दिनांक २१ मार्च ते २८ मार्च २०२३

अहवाल

शिबिराचे स्थळ
महाविद्यालयाचे सभागृह, आरमोरी

आयोजक

डॉ. लालसिंग खालसा
प्राचार्य

प्रा. डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर
विद्यार्थी विकास विभागप्रमुख

प्रा. गजानन बोरकर
संयोजक

अहवाल

“व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर”

नियोजित कार्यक्रम

❖ शिबिराचे उद्घाटन समारंभ

दिनांक २१ मार्च २०२३

❖ व्याख्यान

दिनांक २३ मार्च २०२३

❖ व्याख्यान

दिनांक २४ मार्च २०२३

❖ व्याख्यान

दिनांक २५ मार्च २०२३

❖ व्याख्यान

दिनांक २७ मार्च २०२३

❖ शिबिराचा समारोप व प्रमाणपत्र वितरण

दिनांक २८ मार्च २०२३

अहवाल

‘व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर’

शरीराचा रंग, ठेवण व बुध्दी इत्यादी गोष्टी घेऊन व्यक्ती जन्माला येते. या गोष्टी अनुवंशिकतेने मिळालेल्या असतात. वर्तमान स्पर्धात्मक युगातील सर्व क्षेत्रात विद्यार्थी पारंगत व्हावे, म्हणून महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास घडवून आणणे या मुख्य उद्देशाने महाविद्यालयात दि. २१ मार्च ते २८ मार्च २०२३ या कालावधीत ‘व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर’ आयोजित करण्यात आलेला होता.

दिनांक २१ मार्च २०२३ (उद्घाटन समारंभ) :-

महाविद्यालयात व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिराचा उद्घाटन सोहळा प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या अध्यक्षतेखाली महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास विभाग आणि गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित दि. २१ मार्च ते २८ मार्च २०२३ या साप्ताहीक शिबिराचा उद्घाटन सोहळा पार पडला. ह्या शिबिराच्या उद्घाटन सोहळ्यास उद्घाटक म्हणून कासवी येथील माजी उपसरपंच व समाजसेवक, पत्रकार मा. प्रविण रहाटे, प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा, विद्यार्थी विकास विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. गजानन बोरकर उपस्थित होते.

शिबिराचे उद्घाटक मा. प्रविण रहाटे यांनी महात्मा गांधी महाविद्यालय विद्यार्थ्यांच्या विकासासाठी नेहमीच विविध कार्यक्रम राबवित असते. विद्यापीठाचे अनेक कार्यक्रम महाविद्यालयात अग्रक्रमाने राबविले जातात. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी हे अत्यंत महत्वाचे आहे. कारण विद्यार्थ्यांचा केवळ गुणात्मक विकासच होणे महत्वाचे नसून सर्वांगीण विकास होणे गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या क्षमतांना व कौशल्यांना ओळखल्यास व्यक्तिमत्त्व विकास शक्य आहे, असे प्रतिपादन केले. शिबिराचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांनी व्यक्तिमत्त्व विकासाची संकल्पना स्पष्ट केली आणि व्यक्तिमत्त्वात केवळ सुंदर दिसणेच महत्वाचे नाही तर त्याकरिता शारीरिक विकासासोबतच मानसिक व सामाजिक विकास चाऱ्याचे प्रामाणिकपणा या गुणांचा विकास झाला पाहिजे. या दृष्टीने आम्ही विविध कार्यक्रम राबवितो असे सांगून त्यांनी आयोजकांचे अभिनंदन केले आणि शिबिराला शुभेच्छा दिल्या. या कार्यशाळेत १०० विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली. शिबिराचे उद्घाटकीय समारंभाचे प्रास्ताविक प्रा. डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर यांनी केले. संचालन प्रा. गजानन बोरकर यांनी केले तर आभार प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे यांनी मानले.

शिबिराच्या पहिल्या दिवसाच्या पहिल्या सत्रात प्रा. पुंडलिक व्याहाडकर यांनी ‘स्पर्धा परिक्षेची तयारी व मुलाखतीची तंत्रे’ या विषयावर मार्गदर्शन करताना म्हणाले की, स्पर्धा परिक्षेमध्ये यश संपादन करण्यासाठी संयम, साहस आणि कठोर परिश्रम आवश्यक आहे आणि हे सर्व विद्यार्थ्यांच्या अंतर्गुणावर अवलंबून असते. म्हणून उत्तम व्यक्तिमत्त्व हे स्पर्धा परिक्षेचे गमक आहे असे मत व्यक्त केले.

दि. २३ मार्च २०२३ (सकाळी १०.३० ते दुपारी २.००)

पहिल्या सत्रात प्रा. डॉ. विजय रैवतकर, मराठी विभाग यांनी ‘व्यक्तिमत्व विकासात भाषा व संवादाचे महत्व’ या विषयावर आपले मत मांडले. याप्रसंगी त्यांनी व्यक्तिंचे केवळ शारिरिक बाह्यरंग यावरून ओळख निर्माण होत नाही तर एखादी व्यक्ती कसा वागतो त्याचे वर्तन, हावभाव, संवाद यावरून खन्या अर्थाने व्यक्तिमत्व दिसून येते. मनुष्याच्या दिनचर्येत कुटूंब, समाज, शिक्षणसंस्था याठिकाणी आपला संवाद ज्याप्रमाणे साधतो त्याप्रमाणेच त्या व्यक्तिचे भविष्य घडत असते. म्हणूनच सुमधूर भाषा व मानवी मुल्याची जोड असणारा संवाद हे व्यक्तिमत्व विकास घडवून आणण्यासाठी हातभार लावतात असे मत व्यक्त केले.

दुसऱ्या सत्रात प्रा. डॉ. सतीश कोला यांनी ‘सकारात्मक टृष्णिकोन आणि व्यक्तिमत्व विकास’ या विषयावर आपले मत मांडले. व्यक्तिचे शरीर अनेक रसायनाने बनलेले आहे. व सर्वांत महत्वाचा अवयव म्हणजे मेंदू हा सुदृढ असणे आवश्यक आहे. म्हणून व्यक्तिला मिळालेले अपयश हे संधीच्या रूपात पाहिले तर पुढची पायरी नक्कीच यशाची असू शकते असा सुसंवाद विद्यार्थ्यांसोबत साधला.

दि. २४ मार्च २०२३ (सकाळी १०.३० ते दुपारी २.००)

पहिल्या सत्रात प्रा. डॉ. मनोज ठवरे यांनी ‘तणाव आणि वेळ व्यवस्थापन’ या विषयावर विस्तृत माहिती विद्यार्थ्यांना प्रदान केली. याप्रसंगी बोलताना म्हणाले की, जीवनातील यशाचे गमक म्हणजे वेळेचे नियोजन. कुठले काम नियोजनबद्द केले तर डोक्यावर ताण येणार नाही. म्हणून विद्यार्थ्यांनी आज वेळेने संधी दिली आहे त्याचे सुनियोजन करून म्हणजेच डोक्याला ताण म्हणजेच बौद्धिक परिश्रम घेऊन यश मिळवा अन्यथा आयुष्यभर स्वतःच्या पालनपोषणासाठी तुमच्या गुडघ्यावरचा ताण वाढेल असा बहुमोल सल्ला विद्यार्थ्यांना दिला.

दुसऱ्या सत्रात सौ. मनीषाताई दोनाडकर, माजी जि. प. सदस्य, गडचिरोली यांनी ‘महिला व्यक्तिमत्व विकास’ या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना म्हणाले की, भारताने प्रातिनिधिक लोकशाही स्वीकारली आणि राज्यकर्ता ठरविण्याचा अधिकार जनतेला बहाल केला व यामध्ये स्त्रीयांची मोठी भुमिका आहे. मानवी समाजाचा उद्धार करायचा असेल तर स्त्रीला सार्वजनिक जीवनात सहभागी करण्यासाठी पुरुषांनी प्रेरित करावे किंवा आडकाठी आणू नये आणि यातून खन्या अर्थाने सामाजिक उत्थान होईल व हे कार्य आजच्या युवकांनी सकारात्मक टृष्णीकोनातून करावे, असे मत व्यक्त केले.

दि. २५ मार्च २०२३ (सकाळी १०.३० ते दुपारी २.००)

पहिल्या सत्रात डॉ. वसंता कहालकर, वनस्पतीशास्त्र विभाग यांनी ‘दुर्मिळ वनस्पती संवर्धनात युवकांची भूमिका’ या विषयावर व्यक्त होताना बोलले की, जमिनीवरचे वनस्पतींचे अस्तित्व नष्ट झाले तर सर्व मनुष्यप्राण्यांची अवनिती निश्चितच होईल असे कणग्वर मत मांडले. पुर्वीच्या पिढीने झाडांचे संवर्धन केले, जतन केले, त्याचा आयुर्वेद म्हणून वापर केला आणि हा वारसा आधुनिक पिढीने जतन करणे काळाची गरज आहे.

जागतिक पातळीवर अनेक ठिकाणाला संरक्षित क्षेत्र म्हणून घोषित केले आणि आजचा विद्यार्थी उद्याचा नागरीक म्हणून दुर्मिळ वनस्पतींचे ज्ञान मिळवून मानवाच्या रक्षणासाठी भविष्यपिढीचा वारसा जोपासण्यासाठी महत्त्वाची भूमिका निभवावी लागेल.

दुसऱ्या सत्रात प्रा. डॉ. मोहनीश गहाणे, कल्पवृक्ष आयुर्वेद, आरमोरी यांनी 'सुदृढ आरोग्य व आजचा युवक' या विषयावर मार्गदर्शन करताना बोलले की, 'आरोग्यम धन संपदा' या उक्तीप्रमाणे मानवी जीवनात सुदृढ आरोग्य हेच मोठे एशवर्य आहे, ते जपणे काळजी गरज आहे. जीवनात यश मिळवायचे असेल तर आजच्या तरुण मुला-मुलींना आपल्या आरोग्याची विशेष काळजी घेणे गरजेचे ठरते, असे सांगितले.

दि. २७ मार्च २०२३ (सकाळी १०.३० ते दुपारी २.००)

पहिल्या सत्रात प्रा. शशीकांत गेडाम, भौतिकशास्त्र विभाग यांनी 'राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर आपले मत मांडले. याप्रसंगी त्यांनी राष्ट्रनिर्मितीमध्ये युवकांचे योगदान महत्त्वपूर्ण आहे व आजच्या युवकांना समाजाचा विसर पडू नये म्हणून महात्मा गांधींच्या जन्माचा औचित्य साधून ०२ ऑक्टोबर १९६९ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेची स्थापना झाली. या स्थापनेमागचा मुख्य उद्देश तरुणांमध्ये देशप्रेम, सामाजिक दायित्व निर्माण करणे होते. रासेयोच्या विविध उपक्रमातून, शिबिरामधून देशाला तरुण नेतृत्व, सामाजिक कार्यकर्ता लाभत आहे. खन्या अर्थान हे रासेयोचे फलित आहे असे मत व्यक्त केले.

दुसऱ्या सत्रात डॉ. गणेश खुणे, महात्मा फुले महाविद्यालय, आष्टी यांनी 'नेतृत्व आणि व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर मार्गदर्शन करताना म्हणाले की, वर्तमान जागतिकीकरण व स्पर्धात्मक युगात व्यक्तिला यश मिळवायचे असेल तर जबाबदारी स्वीकारणे आवश्यक आहे. म्हणजेच नेतृत्वगुण विकसीत होणे आवश्यक आहे. व या अंगाने व्यक्तिमत्व विकास होणे ही काळाची गरज आहे असे सांगितले.

शुक्रवार दि. २८ मार्च २०२३ :— शिबिराचा समारोप व प्रमाणपत्र वितरण

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास विभाग आणि गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित २८ मार्च २०२३ ला व्यक्तिमत्व विकास शिबिराचा समारोप व प्रमाणपत्र वितरण समारंभ संपन्न झाला. यावेळी अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, विद्यार्थी विकास अधिकारी प्रा. गजानन बोरकर उपस्थित होते.

यावेळी उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर यांनी शिबिराच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये स्पर्धागुण, आत्मविश्वास आणि हिम्मत निर्माण झाली तर विद्यार्थी स्वतःला मंचावर येऊन व्यक्त करू लागले हे शिबिराचे फलित मी प्रत्यक्ष अनुभवत आहे. या शिबिरातून आलेल्या अनुभवाचे सहकार्य घेऊन विद्यार्थ्यांनी

महाविद्यालयाचे नाव उज्ज्वल करावे. त्यासोबतच सार्वजनिक आणि वैयक्तिक जीवनात या मार्गदर्शनाची व अनुभवाची प्रेरणा घेऊन स्वतःचे जीवनसुद्धा उन्नत करावे असे प्रतिपादन केले.

या आठदिवस चाललेल्या शिबिराचे अहवाल वाचन प्रा. गजानन बोरकर यांनी केले. या निमित्ताने लोकेश येरणे, कु. प्राजक्ता निकोडे आदी विद्यार्थ्यांनी या शिबिरात आलेले अनुभव व्यक्त केले. त्यांनी या शिबिराच्या माध्यमातून आत्मविश्वास बळावल्याची खाही दिली.

दररोज दोन सत्रात शिबिराचा कार्यक्रम संपन्न झाला. पहीले सत्र सकाळी १०.३० ते दुपारी १२.०० वाजेपर्यंत तसेच दुसरे सत्र दुपारी १२.३० ते २.०० वाजेपर्यंत होते. त्यानंतर शिबिरार्थ्यांचे प्रश्नोत्तराच्या माध्यमातून समाधान केले जात होते.

प्राचार्य

व्यक्तिमत्व विकास शिबिर

दि. २१ मार्च २०२३ उद्घाटन समारंभ

उद्घाटन समारंभाला उपस्थित मा. प्रविण रहाटे यांचा सत्कार करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा

दुसऱ्या सत्रात 'स्पर्धा परीक्षेची तयारी व मुलाखतीचे तंत्र' या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. पुंडलिक व्याहाडकर

दि. २३ मार्च २०२३ व्यक्तिमत्व विकासावर व्याख्यान

पहिल्या सत्रात 'व्यक्तिमत्व विकासात भाषा व संवादाचे महत्व' या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. डॉ. विजय रैवतकर

दुसऱ्या सत्रात 'सकारातमक दृष्टिकोन आणि व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर मार्गदर्शन करतांना प्रा. डॉ. सतीश कोला

दि. २४ मार्च २०२३ व्यक्तिमत्व विकासावर व्याख्यान

पहिल्या सत्रात 'तणाव आणि वेळ व्यवस्थापन' या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. डॉ. मनोज ठवरे

दुसऱ्या सत्रात 'महीला व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर मार्गदर्शन करताना सौ. मनीषाताई दोनाडकर

दि. २५ मार्च २०२३ व्यक्तिमत्व विकासावर व्याख्यान

पहिल्या सत्रात 'तुमिळ वनस्पती संवर्धनाची युवकांची भुमिका' या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. डॉ. वसंता कहालकर

दुसऱ्या सत्रात 'सुटूढ आरोग्य व आजचा युवक' या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. मोहनीश गहाणे

दि. २७ मार्च २०२३ व्यक्तिमत्त्व विकासावर व्याख्यान

Latitude: 20.472044
Longitude: 79.985184
Elevation: 244.68±35 m
Accuracy: 1700.0 m
Time: 03-27-2023 11:24
Note: Personality Development camp

Powered by NoteCam

पहिल्या सत्रात ‘रासेयोच्या माध्यमातून व्यक्तिमत्त्व विकास’ या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. शशीकांत गेडाम

Latitude: 20.474106
Longitude: 79.97949
Elevation: 244.7±17 m
Accuracy: 12.9 m
Time: 03-27-2023 12:31
Note: Personality Development camp

Powered by NoteCam

दुसऱ्या सत्रात ‘नेतृत्व व व्यक्तिमत्त्व विकास’ या विषयावर मार्गदर्शन करताना मा. डॉ. गणेश खुणे

दि. २८ मार्च २०२३ व्यक्तिमत्व विकास शिबिराचा समारोप

व्यक्तिमत्व विकास शिबिर समारोपप्रसंगी प्रमाणपत्रांचे विरतण

व्यक्तिमत्व विकास शिबिर समारोपप्रसंगी मनोगत व्यक्त करतांना विद्यार्थी

व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिरात प्रकाशित वृत्तपत्रातील बातमी

Lokmat 25.03.2023

समस्या हाताळण्याचे ज्ञान असेल तरच संकटांवर मात
प्राचार्य खालसा : आपत्ती व्यवस्थापन व व्यक्तिमत्व विकास शिबर

लोकमात न्यूज नेटवर्क

आरगोरी : अभिनवादव, मध्यापूर, भूमहामारी, आपातन आदीसह असंकटांना अन्येकितपाची मानवाला हाते लगाते. अशाप्रमुख इतिहासालयीन विद्यार्थ्यांना मठी नसते. त्वामुळे अपारिमित शिक्षित अवित्तहानी होते. सरकारी वैज्ञानिक संकटांना पुरेश पदत नाहीत. अशाप्रमुख इतिहासालयीन विद्यार्थ्यांना जगापुढी समस्या हाताळण्याची महिन्ती असत तर विद्यार्थी सेवावाबी पूर्णीते संकटावर भाट करथास सहकर्त्त्व देशकातात, असे प्रतिपादन प्राचार्य लालिंगें खालसा यांनी केले.

आरम्भी येदिल महात्मा गांधी कला विज्ञान व स्व. नसरुद्दीनभाई पंजाबानी वाणिज्य महविद्यालयात गैंडवाना

मार्गदर्शन करताना प्राचार्य डॉ. लालसिंग खालसा, सोबत डॉ. दीलीपर, रहा।

विद्यार्थी गडविरोली, महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास परिषद, क्रीटा व शारीरिक सिद्धांत विभाग याच्या संस्कृत विभागाने आयोजित 'आपली व्यवस्थापन व व्यक्तिमत्त्व विकास' गिरवाच्या प्रारंभसंगीते बोलत होते. यावेळी भवावार उपसाचार्य डॉ. घंटकांत डोलीकर, क्रीटा व शारीरिक सिद्धांत विभागाचे निर्देशक प्रा. डॉ. झानेश्वर ठाके, गडविरोली नगर परिषदेच्या कायद सहितेसाठे मोरो वैतुलकर, प्रा. गजानन बोरकर, पक्कापांढरी व कासवीचे माझी उपसर्पंच प्रतीक रुहाटे उपस्थित

... तर स्वतःसह

इतरांचेही प्राण वाचेल

- विद्यारथीना अन्यासकुरामानीबहतप
काहिरो इन असाधे, सकटकाली
पौर ठेव त्याग सामना करताना
हो जान उपयोगी पडते. विद्यारथीनी
अन्यासकुरामाल हवसकाण करो
करता ईरुन, सोवत्र इतराचांही
व्याप कमा करता येउन असे
प्रातिपादन प्राणी रहावी यानी केळे.

होते, प्रारंभिक उपप्राचार्य डॉ. घंटकांत हात्यार्कर, मुख्यचालन प्रा. गजानन शीरकर तर आभार प्रा. डॉ. इन्द्रेश्वर ठाकरे यांनी मानले, प्रा. डॉ. छगन मुंगांडे, प्रा. डॉ. वसंत कहालकर, प्रा. पद्मा मेधाप्रा. डॉ. विजय गोवर्द्धे यांनी स्वत्कार्य केले

व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिरात घडला सुसंवाद

म. गांधी महाविद्यालयात समारोपीय कार्यक्रम

प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत करताना चंद्रकांत डोर्लीकर,

लोकमत न्यूज नेटवर्क आरमोरी; येथील महाभा गांधी कला, विज्ञान व स्व. नसरुद्दीनभाई पंजवानी वाणिज्य महाविद्यालय, गोडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली व महाविद्यालयातील क्रीडा विभाग व विद्यार्थी विकास परिषदेच्या संयुक्त विद्यमाने सात दिवसीय व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर पार पडले. सातही दिवस विद्यार्थी व मार्गदर्शक यांच्या प्रत्यक्षात प्रश्नोत्तरातून विद्यार्थ्यांत आंतरक्रिया व सुसंवाद घडला. अनेक विद्यार्थ्यांनी या मार्गदर्शनाचा व्यक्तिगत फायदा झाल्याचे प्रतिक्रियेतून सांगितले.

समारोपीय कार्यक्रमाला उपप्राचार्य डॉ. चंद्रकांत डोर्लीकर, क्रीडा व शारीरिक शिक्षण विभागाचे निर्देशक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर ठाकरे, प्राणिशास्त्र विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. जयेश पापडकर उपस्थित होते. सात दिवस

चाललेल्या शिबिरात 'सुरुढ आरोग्य व आजचा युवक' या विषयावर डॉ. मोहनिश गहाणे यांनी चित्रफितीद्वारे मार्गदर्शन केले. 'राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर प्राध्यापक शशिकांत गेडाम, 'नेतृत्व व व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर आष्टीचे डॉ. गणेश खुणे, प्रा. पुंडलिक व्याहाडकर यांनी 'स्पर्धा परीक्षेची तयारी व मुलाखतीचे तंत्रे' या विषयावर, 'सकारात्मक दृष्टिकोन' आणि 'व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर प्राध्यापक डॉ. सतीश कोला, 'तणाव व वेळ व्यवस्थापन' या विषयावर डॉ. मनोज ठवरे, 'महिला व्यक्तिमत्त्व विकास' या विषयावर मनीषा दोमाडकर यांनी मार्गदर्शन केले. याशिवाय 'दुर्मीळ वनस्पती संवर्धनात युवकांची भूमिका' या विषयावर डॉ. वसंता कहालकर आदीनी मार्गदर्शन केले.